

Rahandusministeeriumi 2007.
aasta raamatupidamise
aastaruande õigsus ja
tehingute seaduslikkus

Rahandusministeeriumi 2007. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

Kokkuvõte auditeerimise tulemustest

Mida me auditeerisime?

Riigikontroll auditeeris Rahandusministeeriumi 2007. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsust ning 2007. aastal tehtud tehingute vastavust olulisematele õigusaktidele ulatuses, mis on vajalik riigi majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks. Lisaks uuris Riigikontroll ka muid tähtsamaid tehinguklasse, et hinnata, kas Rahandusministeerium on loonud toimiva sisekontrollisüsteemi näol eeldused investeringuteks eraldatud raha sihipäraseks kasutamiseks ning kas on tagatud riigihangete seaduse täitmine ja varade säilimine ja heaperemehelik kasutamine.

Rahandusministeeriumi eelarve kassakulud olid 2007. aastal ca 4 miljardit krooni ja bilansimaht 31.12.2007. a seisuga on 146 miljardit krooni. Rahandusministeeriumi bilansis on kajastatud teiste riigi-raamatupidamiskohustuslaste netovara, mis moodustab bilansimahust 73%.

Mida me auditi tulemusel leidsime ja järeldasime?

Riigikontrolli peamised järeldused on järgmised:

- Ministeeriumi raamatupidamise aastataruandele kajastab olulises osas õigesti ministeeriumi finantsseisundit, lõppenud aruandeperioodi kassakulusid ja majandustulemust.
- Riigikontrolli hinnangul on auditeeritud olulised tehingud tehtud kooskõlas riigieelarve seadusega ning 2007. aasta riigieelarve ja lisaelarve seadusega. 2007. aasta eelarves investeringuteks eraldatud raha on auditeeritud tehingute ulatuses kasutatud sihipäraselt ja suuremad hanked sooritatud riigihangete seaduse nõudeid järgides.
- Varade arvestus Rahandusministeeriumi valitsemisalas on heal tasemel. Varade kasutamine on otstarbekohane ja nende säilimine tagatud.

Rahandusministri vastus: Minister tänas Riigikontrolli tähelepanekute ja soovitude eest, millest on suur abi edaspidise tegevuse täiustamisel.

Sisukord

Riigikontrolli hinnang Rahandusministeeriumi raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta	3
Rahandusministeeriumi valitsemisala raamatupidamise korraldus on heal tasemel	3
Varade soetamisel on Rahandusministeerium järginud riigihangete seadust ning hea finantsjuhtimise põhimõtteid	3
Varade kasutamine on otstarbekohane ja nende säilimine on tagatud	4
Varade võõrandamine on toimunud riigivaraseaduses ettenähtud korra kohaselt	4
Rahandusministeeriumi siseauditi osakonna tähtsamad tähelepanekud	4
Riigikontrolli soovitused ja rahandusministri vastused	6
Ülevaade Rahandusministeeriumist	7
Auditi iseloomustus	7
Auditi eesmärk	7
Hinnangu andmise kriteeriumid	7
Riigikontrolli varasemaid auditeid Rahandusministeeriumis	10

Riigikontrolli hinnang Rahandusministeeriumi raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

Hinnang ministeeriumi raamatupidamise aastaaruande kohta

1. Riigikontrolli hinnangul kajastab Rahandusministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne, mis näitab ministeeriumi 2007. aasta kassakuludeks 4,356 miljardit krooni ja tulemiks enne arveldusi riigieelarvega 17,638 miljardit krooni ning bilansimahuks 31.12.2007. a seisuga 145,874 miljardit krooni, olulises osas õigesti ministeeriumi finantsseisundit, lõppenud aruandeperioodi kassakulusid ja majandustulemust.

2. Riigikontrolli hinnangul on auditeeritud olulised tehingud tehtud kooskõlas riigieelarve seadusega ning 2007. aasta riigieelarve ja lisaeelarve seadusega. 2007. aasta eelarves investeringuteks eraldatud raha on auditeeritud tehingute ulatuses kasutatud sihipäraselt ja suuremad hanked olid sooritatud riigihangete seaduse nõudeid järgides.

3. Tähelepanekud, mis ei mõjutanud Riigikontrolli hinnangut raamatupidamise aastaaruande õigsusele, on esitatud punktides 5 ja 8.

Tähelepanekud raamatupidamise korralduse ja tehingute seaduslikkuse kohta

Rahandusministeeriumi valitsemisala raamatupidamise korraldus on heal tasemel

4. Riigikontroll leiab, et raamatupidamise korraldus Rahandusministeeriumis on heal tasemel, kuna raamatupidamist reguleerivad korrad on olemas ja ajakohased ning nende täitmist jälgitakse. Rahandusministeeriumi pearaamatupidaja on koordineerinud kogu valitsemisala raamatupidamist.

5. Esines ka üksikuid puudujääke. Rahandusministri 30.12.2005. a käskkirja nr 529 („Riigikassa osakonna tegevuse korraldamine riigi raha paigutamisel”) kohaselt on kassareservi tähtjaliste mittekaubeldavate paigutuste maksimaalseks lubatud kestuseks hoiustel 2 kuud ehk 59–62 päeva. Riigikontroll leidis auditi käigus, et kolme Hansapanga tähtjalise hoiuse kestus ületas 70 päeva, mis ei ole vastavuses eespool nimetatud käskkirjaga.

6. **Riigikontrolli soovitus rahandusministrile:** Täiustada Rahandusministeeriumi sisekontrollisüsteemi depositeerimise osas selliselt, et oleks tagatud rahandusministri korralduste täitmine.

Rahandusministri vastus: Rahandusministeerium tunnistab, et tegemist oli kahetsusväärse eksitusega portfelli halduri poolt. Sarnaste vigade vältimiseks tulevikus on Rahandusministeeriumil plaanis uuendada riigikassa poolt investeringute jälgimiseks ja nendega kaasnevate riskide mõõtmiseks kasutatavat tarkvara, mis võimaldaks automatiseeritud jälgida ning vajadusel blokeerida piirangutele mittevastavaid tehinguid.

Varade soetamisel on Rahandusministeerium järginud riigihangete seadust ning hea finantsjuhtimise põhimõtteid

7. Riigikontroll auditeeris kõigis Rahandusministeeriumi valitsemisala asutustes riigihangete seadusest kinnipidamist. Auditi tulemusel

veendusime, et Rahandusministeerium on varade soetamisel järginud riigihangete seadust ning hea finantsjuhtimise põhimõtteid.

8. Riigikontroll leiab, et riigihangete tegemisel oleks võimalik talitada säästlikumalt, kui kõik kolm valitsemisala asutust korraldaksid riigihankeid ühiselt (riigihangete seaduse § 13). Uue riigihangete seaduse rakendamisel oleks tervitatav, kui Rahandusministeerium näitaks teistele asutustele eeskuju riigihangete säästvamal korraldamisel.

9. **Riigikontrolli soovitus rahandusministrile:** Rahandusministeeriumi valitsemisala riigiasutused võiksid alustada ühishangete korraldamist selliste kaupade ostmisel nagu kantseleitarbed, koopiamasinad, sülearvutid, serverid, printerid, monitorid, tarkvaralitsentsid, mootorikütus ja reisiteenused. Nimetatud kaupade hanke konsolideeritud korraldamine annaks kokkuhoiu mastaabiefekti kahel tasandil: 1) kokku hoitakse oma töötajate aeg, mis kulub hangete korraldamisele juhul, kui neid teeb iga riigiasutus eraldi; 2) üsna tõenäoliselt langevad hangitavate kaupade hinnad juhul, kui suurhangetest võtavad osa pakkujad, kes on huvitatud suurtest mahtudest.

Rahandusministri vastus: Rahandusministeerium korraldab ühishankeid infotehnoloogia varade soetamiseks ministeeriumile, Statistikaametile ja Riigihangete Ametile. Erineva IT tark- või riistavara hankimisel kooskõlastavad nimetatud asutused omavahel vajadused ja mahud ning ministeeriumi IT osakond teostab ühishanke. Maksu- ja Tolliameti IT osakonnaga on tänaseks kokku lepitud, et sarnaste kaupade ostmisel tuleb kaaluda ja võimalusel eelistada ühishanke läbiviimist. Reisiteenuste ostmiseks korraldatakse ministeeriumide ja riigiasutuste vaheline ühishange transpordi teenusele, juhtivaks asutuseks on Justiitsministeerium. Samuti on Rahandusministeerium planeerinud korraldada Statistikaametiga ühishanke kontoritarvete soetamiseks.

Varade kasutamine on otstarbekohane ja nende säilimine on tagatud

10. Riigikontroll tutvus auditi käigus inventuuri reguleerivate kordadega ja 2007. aasta lõpus korraldatud inventuuri dokumentatsiooniga. Tehtud toimingute põhjal leidis Riigikontroll, et varade inventeerimine on korraldatud Rahandusministeeriumis viisil, mis tagab varade säilimise.

11. Samuti leidis Riigikontroll, et Rahandusministeerium kasutab oma varasid üldjuhul vaid põhitegevuseks ja muuks riigivaraseaduses sätestatud otstarbeks.

Varade võõrandamine on toimunud riigivaraseaduses ettenähtud korra kohaselt

12. Rahandusministeerium võõrandas aruandeperioodil varasid (korterid ja sõidua autod) 1,5 miljoni krooni eest. Vara võõrandamine toimus kooskõlas riigivara võõrandamist käsitlevate õigusaktidega.

Rahandusministeeriumi siseauditi osakonna tähtsamad tähelepanekud

13. Maksu- ja Tolliametis on tarkvara arendused, mis toimuvad pikema perioodi jooksul mitmes järgus, võetud raamatupidamises arvele aruandeaasta lõpus, mistõttu tarkvara väärtus bilansipäeval pole õige, sest kulumit pole arvestatud.

14. Maksutulude arvelduskontosid võrreldi Maksu- ja Tolliametis kord kvartalis, kuigi riigi raamatupidamise üldeeskiri nõuab igapäevast võrdlust.
15. Raamatupidamise sise-eeskirja dokumendikäivet puudutavat osa tuleb täiendada tähtaegadega.

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhani Lemmik
I auditiosakonna peakontrolör

Riigikontrolli soovitused ja rahandusministri vastused

Riigikontroll andis auditi põhjal Rahandusministeeriumile kaks soovitusi. Minister saatis 29.07.2008. a oma vastuse Riigikontrolli soovitustele.

Riigikontrolli soovitused	Rahandusministri vastused
<p>Deposiitide arvestus riigikassas</p> <p>6. Täiustada Rahandusministeeriumi sisekontrollisüsteemi deposiitide osas selliselt, et oleks tagatud rahandusministri korralduste täitmine. (p 4)</p>	<p>Rahandusministeerium tunnistab, et tegemist oli kahetsusväärse eksitusega portfellihalduri poolt. Sarnaste vigade vältimiseks tulevikus on Rahandusministeeriumil plaanis uuendada riigikassa poolt investeringute jälgimiseks ja nendega kaasnevate riskide mõõtmiseks kasutatavat tarkvara, mis võimaldaks automatiseeritult jälgida ning vajadusel blokeerida piirangutele mittevastavaid tehinguid.</p>
<p>Konsolideeritud riigihanked</p> <p>9. Rahandusministeeriumi valitsemisala riigiasutused võiksid alustada ühishangete korraldamist selliste kaupade ostmisel nagu kantseleitarbed, koopiamasinad, sülearvutid, serverid, printerid, monitorid, tarkvaralitsentsid, mootorikütus ja reisiteenused. Nimetatud kaupade hanke konsolideeritud korraldamine annaks kokkuhoiu mastaabiefekti kahel tasandil: 1) kokku hoitakse oma töötajate aeg, mis kulub hangete korraldamisele juhul, kui neid teeb iga riigiasutus eraldi; 2) üsna tõenäoliselt langevad hangitavate kaupade hinnad juhul, kui suurhangetest võtavad osa pakkujad, kes on huvitatud suurtest mahtudest. (p 8)</p>	<p>Rahandusministeerium korraldab ühishankeid infotehnoloogia varade soetamiseks ministeeriumile, Statistikaametile ja Riigihangete Ametile. Erineva IT tark- või riistavara hankimisel kooskõlastavad nimetatud asutused omavahel vajadused ja mahud ning ministeeriumi IT osakond teostab ühishanke. Maksu- ja Tolliameti IT osakonnaga on tänaseks kokku lepitud, et sarnaste kaupade ostmisel tuleb kaaluda ja võimalusel eelistada ühishanke läbiviimist.</p> <p>Reisiteenuste ostmiseks korraldatakse ministeeriumide ja riigiasutuste vaheline ühishange transpordi teenusele, juhtivaks asutuseks on Justiitsministeerium. Samuti on Rahandusministeerium planeerinud korraldada Statistikaametiga ühishanke kontoritarvete soetamiseks.</p>

Ülevaade Rahandusministeeriumist

Rahandusministeeriumi valitsemisalasse kuulub kolm valitsusasutust: Maksu- ja Tolliamet, Statistikaamet ja Riigihangete Amet. Rahandusministeeriumi tegevusvaldkonnas on riigi eelarvepoliitika kavandamise koordineerimine ja elluviimine, riigi kinnisvarapoliitika korraldamine, valitsuse sisekontrollisüsteemi rakendamise ja siseauditi korraldamise koordineerimine, riigiraamatupidamine, riigi finantsvarade ja -kohustuste haldamine, riigile antav välisabi ja laenud. Maksu- ja Tolliamet tegeleb riigieelarve tulude laekumise tagamisega riiklike maksude ja tollitulude osas ning isikute teenindamisega maksukohustuse ja tolliformaalsuste täitmisel. Statistikaameti põhitegevuseks on riigi majanduse, rahvastiku, sotsiaalvaldkonna ja keskkonna seisundi ning selle muutuste kohta asjakohaste andmete kogumine ja nende statistiline töötlemine. Riigihangete Ameti ülesandeks on tagada riikliku riigihangete registri tegevuse korraldamise ja vaidlustuste läbivaatamise korraldamisega riigihangete läbipaistvus ja avalikustatus.

Rahandusministeeriumil on 100% osalus 31.12.2007. a seisuga Riigi Kinnisvara ASis ja ASis Eesti Loto ning vähemusosalus ASis Eesti Telekom ja ASis Rocca al Mare Suurhall. Lisaks äriühingutele teostas Rahandusministeerium asutajaõigusi SAs Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Rahandusministeeriumi finantsolukorra ning majandustegevuse tulemuste kajastamise eest vastutavad aruandeperioodil minister Ivari Padar ja kantsler Tea Varrak. Igapäevast ministeeriumi ja tema valitsemisala raamatupidamise korraldamist koordineeris Rahandusministeeriumi siseteenuste asekancler Anneli Susi Persidski ja teostas finantsosakonna juhataja Riina Virkus. Riigikassa tegevust viis ellu osakonnajuhataja Ülle Mathiesen.

Rahandusministeeriumi eelarve kassakulud olid 2007. aastal ca 4 miljardit krooni ja bilansimaht 31.12.2007. a seisuga on 145 miljardit krooni. Rahandusministeeriumi bilansis on kajastatud teiste riigiraamatupidamiskohustuslaste netovara, mis moodustab bilansimahust 73%.

Auditi iseloomustus

Auditi eesmärk

Rahandusministeeriumi 2007. a raamatupidamise aastaaruande auditeerimine on vajalik selleks, et anda hinnang riigi majandusaasta koondaruandele. Selleks hinnatakse, kas Rahandusministeeriumi 2007. a majandusaasta aruanne on õige, tehingud seaduslikud ja eelarvet kasutatud sihipäraselt.

Hinnangu andmise kriteeriumid

Hinnangu andmisel tugines Riigikontroll järgmistele kriteeriumidele:

- varad, kohustused ja majandustehingud on aruannetes kajastatud täielikult ja aritmeetiliselt õigesti ning avalikustatud ja klassifitseeritud arusaadavalt,
- varad ja kohustused on tegelikult olemas, kuuluvad Rahandusministeeriumile ja on näidatud õiges väärtuses,
- majandustehingud on aruandeperioodil tegelikult toimunud ja kajastatud õiges perioodis,
- suuremad majandustehingud on kooskõlas tähtsamate asjakohastes õigusaktides sisalduvate nõuetega,

Riigihangete seaduslikkuse auditeerimisel keskendus Riigikontroll järgmistele küsimustele:

- Kas riigihankemenetlus on Rahandusministeeriumi valitsemisalas korraldatud piisavalt läbipaistvalt ja kontrollitavalt?
- Kas pakkujaid on koheldud võrdselt?
- Kas riigihanke eesmärgid on saavutatud mõistliku hinnaga?
- Kas riigihange on sooritatud viisil, mis tagab konkurentsi efektiivse ärakasutamise ja võimaldab saavutada parimaid tulemusi?
- Kas lihtmenetluse läbiviimisel on hankekutsed esitatud võimaluse korral rohkem kui ühele potentsiaalsele pakkujale tagamaks erinevate pakkumuste võrdlemisel parima kvaliteedi ja hinna suhte saavutamise?
- Kas lihtmenetluse läbiviimisel on hankekutsed esitatud võimaluse korral rohkem kui ühele potentsiaalsele pakkujale tagamaks erinevate pakkumuste võrdlemisel parima kvaliteedi ja hinna suhte saavutamise?

Auditi käigus kasutas Riigikontroll ka Rahandusministeeriumi siseaudiitorite tööd ja tegi vajaduse korral täiendavaid analüütilisi toiminguid nii siseaudiitorite kontrollitud kui ka kontrollimata tehinguklassides. Kontrollitoimingute tulemusel jõudis Riigikontroll arvamusele, et riigi majandusaasta koondaruande hinnangu andmisel saab tugineda valitsemisala siseaudiitorite tööle ning siseauditi eest vastutava isiku hinnangule Rahandusministeeriumi konsolideeritud majandusaasta aruande kohta.

Rahandusministeeriumi siseauditi eest vastutav isik andis ministeeriumi valitsemisala majandusaasta aruande õigsusele märkusteta hinnangu. Tervikpildi saamise huvides on Riigikontroll aruandes ära toonud ka ministeeriumi siseauditi osakonna kaalukamad tähelepanekud, mis ei mõjutanud aastaaruande õigsust.

Rahandusministeeriumi valitsemisalasse kuuluvate äriühingute ja sihtasutuse majandusaasta aruandele andsid vannutatud audiitorid märkusteta arvamuse.

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI (Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon) auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit kavandatakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, et finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi.

Auditi käigus kontrollisid audiitorid väljavõtteliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Audit hõlmas ka aruannete koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute analüüsi.

Riigikontroll leiab, et audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks riigi majandusaasta koondaruande seisukohalt oluliste Rahandusministeeriumi aastaaruande näitajate ja nende aluseks olnud tehingute seaduslikkuse kohta.

Auditi lõpetamise aeg:

Audititoimingud lõpetati juunis 2008.

Auditi meeskond:

Auditis osalesid I auditiosakonna audiitorid Riina Keldrima, Gerli Eisberg, Taavi Mölder ja Jüri Kurss.

Kontaktandmed

Auditi kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest
tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Auditiaruande elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Auditiaruande kokkuvõte on saadaval ka inglise keeles.

Auditiaruande number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on OSI-2-1.4/08/63.

Riigikontrolli postiaadress on:

Narva mnt 11a
15013 TALLINN
Tel +372 640 0700
Faks +372 661 6012
riigikontroll@riigikontroll.ee

Riigikontrolli varasemaid auditeid Rahandusministeeriumis

20.06.2007 – Rahandusministeeriumi 2006. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse audit riigi koondaruandele hinnangu andmiseks

13.07.2006 – Rahandusministeeriumi 2005. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse audit riigi 2005. aasta majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks

10.08.2005 – Rahandusministeeriumi valitsemisala 2004. aasta raamatupidamise korraldus ja tehingute seaduslikkus

02.08.2004 – Riigikontrolli arvamus Rahandusministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta

04.07.2003 – Riigikontrolli arvamus Rahandusministeeriumi 2002. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta

27.08.2002 – Riigikontrolli arvamus Rahandusministeeriumi 2001. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta

Kõik aruanded on kättesaadavad Riigikontrolli koduleheküljelt www.riigikontroll.ee